

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

Органъ на Културно-Просветното Икономическо Дружество Варненски Коренякъ

Броя 1 лв.	Год. абонаментъ 25 лв.	Редакция и администрация въ клуба — Варна, 6-й Септември № 29.	Обявления се приематъ по споразумение	Броя 1 лв.
------------	------------------------	--	---------------------------------------	------------

Общинските избори наблизаватъ.

Изтича скоро срока, въ който кандидатите за общински съветници тръбва да поставятъ кандидатурите си. Направиха се изменения въ наредбата законъ, които улесняватъ желанията да се кандидатиратъ. Днитъ текатъ бързо. Ние желаемъ да видимъ лицата, които ще сметнатъ достойни за да се кандидатиратъ, за да можемъ да си направимъ своятаоценка и за да видимъ дали измененията въ избирателната система ще дадатъ по добри съветници, а следователно и по-добри резултати.

Дружеството ни, като културно просветно и икономическо не може да поставя свои кандидати, нито има право да поставя кандидатури, нито да препоръчва. Така повелява закона. Отдълните членове, съставляващи дружеството сами ще тръбва да разрешаватъ какъ да действуватъ. Ние въ миналия брой на вестника изтъкнахме значението на общински съветници и апелирахме къмъ внимание. Въпросът за действие, въпроса заоценка не е лесенъ и заслужава да се подчертава важността му. Задължено е да се забравя, че всички народи и нации иматъ своеществено значение и съдбата на Варна, че

зависи и съдбата на България. Варна е отъ най-будните градове и съдбата ѝ във него тръбва да запазятъ името и честта на Варна. Не бива да се разрешаватъ голъмтъ въпроси свързани със града, случайно, необмислено и при настоещите. Колкото по-малко грънки се направятъ, толкова по-добре ѝ Варна и за България. Какъ ѝ се избегнатъ грънките и какъ да се предотвратятъ? Ето въпросът които чакатъ своето разрешение. Дружеството ни не може да има свое общо становище, но то е въ право да предупреждава, да съветва, да напомня, че въпросът е важенъ.

На отдълните членове при това положение, се налага по-голяма осторожност, защото сами ще разрешаватъ трудни въпроси, а именно какъ най-често за момента ѝ изпълняватъ своя гражданска дължност, народъ и държава. Отъ правилното или неправилното разрешение на трудни въпроси, ѝ зависи съдбата на Варна и на България. Но и се забравя, че всички народи иматъ своеществено значение и съдбата на

Четете и разпространявайте в. „В. Коренякъ“.

Я. Романчукъ

По въпроса за бъдещето на гр. Варна

Поводъ да пиша тая статия ми дава обнародваната въ последния брой на вестника ни, принципиалната и добре аргументираната статия на г-н Б. Сакжзовъ, озаглавена: „Индустрията въ гр. Варна и околните му.“ Съществените точки и заключението на неговата статия съд: Варненската индустрия брои 40 предприятия, признати отъ закона за индустрията, съ вложенъ капиталъ надъ 400 мил. лева, съ механически двигатели 6,000 к. с., съ персоналъ 6,000 д., на който годишно се плаща надъ 220 мил. лева и съ годишното производство повече отъ 1/2 милиардъ лева. На основание на горните статистически данни авторътъ на въпросната статия заключава, че тая промишленъ успѣхъ на варненци е най-важното срѣдство за стопанското възможване на западната Варна—единственото почти лостъ къмъ предишното и състояние, което тя имаше нѣкога като пръвъ търговски градъ на България.

тържествено нашия градъ като морски курортъ.

Лесно е да се обяви какво-годе мѣстно крайморско селище за морски курортъ, но не така лесно е да се нагоди за лѣтници нужди на гости-посетители, особено ако мислимъ да канимъ и инострани посетители. Гостите тръбва да бѫдатъ удовлетворени напълно, а не само тукъ-таме, защото такъвъ курортъ се компрометира за редъ години. Обявяването на Варна за курортъ стана тогава безъ никакво научно проучване, всички тогава свято вѣрваха, че Варненското лѣтнище ще се посещава масово отъ нашиенци и чужденци и че курортъ ще послужи за пълна компенсация за изгубена Добруджа.

Вече въ една друга статия изказахъ мнение, че Варна може да стане всемиренъ курортъ въ поширокъ мащабъ, но че затова се искатъ при сегашната конкуренция на разни всемирни курорти, редъ условия. Ето предъ мене се намира „разкошния албумъ „Plages d'Italie“— държавно издание на италианското правителство отъ най-подробни статистически и научни сведения за тъй наречената италианска ривиера и за италианските колонии (1934 г.). Тукъ сѫ подробно описаны всички италиански морски лѣтнища — на брой 68, между които сѫ: Abbazia, San Remy, Sorrente, Rapallo, Capri и др., аристократически лѣтнища съ всемирна известност. За всички тъзи лѣтнища може да се каже, сѫ значителни мѣстности, напълно уредени, съ всички бански или климатически приспособления, съ изобилна вода и електричество, съ разкошни хотели вили и пансиони градски и частни; морската вода е бистро-кристална, не замърсена, защото тукъ нѣма търговски пристанища нито големи фабрики, а идваватъ само пасажерски пароходи и пароходи съ съсствни продукти. Нѣкои отъ тъзи лѣтнища иматъ, наистина, този недостатъкъ, че нѣматъ пѣсъченъ плажъ, какъвто ний имаме въ Варна, но за такивато отиватъ само хора нѣмащи нужда отъ морски бани, а само отъ чистъ морски юженъ въздухъ.

За французската ривиера не говоримъ, защото и казаното е достатъчно, за да се разбере каква конкуренция представляватъ иностраниятъ южни лѣтнища. А като прибавимъ къмъ всичко това, че Италия представлява голѣмъ интересъ за многобройни туристи по ради своите древности, архитектурни и художествени паметници отъ стария, срѣдния и новия вѣкове — тогава картината ще бѫде ясна. Особено привличатъ иностраниятъ такива общоизвестни мѣстности като: Римъ Ostia, Ромпей и особено Нерциланум, дето всѣки туристъ, историкъ и археологъ може да види нагледно картина на римско-елинистическата цивилизация, свързана чрезъ десетки нишки съ днешната, западно-европейската цивилизация. Затова американското и английското правительства, разбира се, наедно съ италианското, харчатъ милиони за археологически разкопки, най-главно въ Нерциланум,

градъ затрупанъ отъ изригващия Везувий.

Ний тукъ не можемъ да се занимавамъ съ сложния въпросъ като какво Варна може да очаква отъ своята индустрия; това е работа на компетентни специалисти. Но ако надеждите на г. Б. Сакжзовъ би се изпълнили, тогава варненци тръбва да обърнатъ своеето вниманie въ друга посока. И ако би се създала въ Варна свободна търговска зона, тогава би се окказало право моето заключение въ единъ отъ предишните броеве на вестника, че курорта ще тръбва постепенно да се измѣсти отъ града за лозята, монастиря Константинъ и Узунъ Кумъ; защото индустрията и търговията сѫ несъвмѣстими съ курорта. Тогава казахме, че затова сѫ нуждни по-голѣми капитали и по-дълго време. Въ такъвъ случай курортъ ще съставя отдѣлно полуавтономно селище и ще помага отъ своя страна за обогатяване на варненци.

Огъ гореизложеното следва, че стопанската програма на гр. Варна не е достатъчно научно проучена и че тя би тръбвало отъ ръку да се реформира, за да се разбере на какво собственно Варна може да разчита за своята прехрана: дали главно на курорта, индустрията, търговията или на държавни чиновници и пенсионери, които и сега доставятъ на варненското население значителенъ приходъ.

Всѣки, който се интересува за Варна, тръбва да стане абонатъ на в. „Варненски Коренякъ“.

Султанскиятъ ферманъ и варненските българи.

(Изъ архивата на Варненски музей.)

Тукъ предавамъ едно тайно официално писмо, подъ № 6 отъ 10 февруари 1876 год., на варненски руски вице-консулъ до русенски генераленъ консулъ А. Н. Лючинъ, по поводъ обнародването на сълтанския ферманъ и отношенията на българите къмъ него:

М. Г.

Александъръ Никифоровичъ, Азъ имахъ случай на третия денъ, въ недѣля, да видя въ българската община листа на адреса, на който по настояването на чиновниците отъ мѣстната администрация, мѣстното население приготвя за представяне централното правительство въ Цариградъ, по поводъ обнародването, презъ миналия декември на сълтанския ферманъ.

На казания адресъ красили се вече около 50 подписи и печати (мююри) на повече или по-малко именити граждани и търговци на Варна, изъ мюслюманите и немюслюманите, варненскиятъ архиерей (гръцки б. пр.) и членовете на съвета му е билъ представенъ отъ българската община, чиято и българите отъ своя страна да го под-

крепятъ съ печати и подписи. Тъй като тукъ българитѣ, споредъ градското представителство, се считатъ трети следъ мюсюлманите, гърчоющитѣ се гагаузи и арменци, то въ община било рашено, щото адресът да биде подписанъ отъ единия отъ двамата свещеници, отъ двамата представители въ мѣстния конакъ и още отъ двама или трима отъ членовете на съвета на общината.

Българитѣ, недоволни отъ турското правителство въобще, както това е известно на Ваше Превъходителство, се отнесли твърде равнодушно и съ съмнение къмъ последния султански Гатту (хатишерифъ б. н.) и само за форма скрепили съ своя печать приготвения по-отрано отъ турцитѣ адресъ, на който се подписали само трима отъ тѣхъ (българитѣ), въпрѣки волята на Господина Хаджи Иванова, членъ на Идаремеджлиси, който искалъ щото на адреса да има не по-малко отъ 20 български подписа.

Отъ друга страна, брожението между българското население на страната къмъ по-скорошната и неминуема кървава схватка съ турцитѣ отъ минута на минута расте и всѣкой се готови да посрещне сѫдбоносния часъ. Тукъ всички увѣряватъ, че херцеговинските бунтовници не ще оставятъ оржието, и че борбата за животъ и смърть ще се продължи противъ волята на европейския аеропагъ, който е приель проекта на Индраши за удовлетворителенъ.

Тукашните българи сѫ известни, че въ Влашко се продаватъ пушки съ щикове, които се пълнятъ отзадъ, доставени отъ Прусия за евтина продажба, една турска лира, на бѫдещите освободители на Балканския полуостровъ, и че ужъ мнозина заможни българи въ Влашко закупуватъ по нѣколко десетки отъ тия пушки, съ които ще снабдяватъ и въоружаватъ отряди, които ще сѫдържатъ въ България, съ настѫпването на пролѣтъта, за похода противъ Турция.

Такова е тукъ общественото мнение и положение на дѣлата между българитѣ. Но всичко това зависи главно отъ по-нататъшния съвместъ начинъ на действия на държавитѣ по въпроса сѫществуващъ между християнските поданици на Султана и правителството му.

По въпроса за варненските църкви преди освобождението.

(Изъ архива на Варненския народенъ музей)

Отъ едно довѣрително писмо на варненския руски вице-консулъ подъ № 43 отъ 30 априлъ 1874 год. до А. Н. Мошкинъ, руски генераленъ консулъ въ гр. Русе, се пише следното:

Имамъ честь да донеса за ваше сведение, че съ миналата поща българската община изпрати въ Екзархията едно прошение съ 220 подписа, съ което община възлага на Негово Блаженство Антина да ходатайствува предъ когото следва, да се отстѫпятъ за българското население на Варна, две отъ петте градски църкви и единъ отъ двата манастира, които се намиратъ на северъ отъ Варна, на разстояние отъ 7—10 километра, на брѣга на морето, които манастири се намиратъ изключително въ рѣжетъ на варненци.

Незабавно следъ формалния отказъ, който последвалъ отъ страна на варненци, отъ които българитѣ въ 1860 година молили да имъ се отстѫпи единъ отъ двата градски храма за славянско богослужение, у последнитѣ се породила мисъль да се сдобиятъ съ такъвъ непосредствено, но при по-благоприятни за себе си обстоятелства, които тѣ очаквали до сега.

Отъ тогава до сега въ той 14-годишенъ периодъ отъ време, бълга-

ритѣ успѣха да построятъ на купено отъ тѣхъ, въ чертите на града, място, не голѣмо полукирпично двуетажно здание, долното отдѣление на което отъ 1864 год. служи за училище на българското юношество; а горното—за параклисъ, въ който тѣ сѫ длѣжни да изпълняватъ своите религиозни обряди и извършватъ таинства. При това два отъ петте градски православни храма—Св. Параскева и Св. Георги—държатъ се отъ варненци заключени съ куфари цѣла година.

Като се осведомихъ отъ столичните вестници, отчасти и отъ пътници, за мѣроприятията на Вселенската патриаршия, които се приематъ при посрѣдството на граждансите турски власти, въ тѣй наречените смѣсени епархии, за снабдяване на живущите въ тѣхъ гърци съ храмове, които отнематъ отъ българитѣ, изказали желание да си останатъ подъ духовното ведомство на Екзархията; тукашните българи решиха, че е настѫпило време и за тѣхъ да молятъ, отъ своя страна, Българския Екзархъ взаимно да се изисква отъ Вселенската патриаршия за своето паство въ Варна, сѫщото онова, което Негово Блаженство трѣбва да отстѫпи въ Скопие, Велесъ, Охридъ и пр. на Вселенския патриархъ за тамошните християни, които оставатъ подъ ведомството на Вселенския престолъ.

Като се изключи отъ числото на петте църкви храмътъ Св. Николай, построенъ отъ капиталитѣ завещани отъ починаяния Одески почетенъ гражданинъ Николау, отъ което храмътъ получилъ названието „московъ клисеси“, българитѣ въ прошението до Екзарха изявяватъ претенция за всички останали градски храмове, отъ които два голѣми и два малки, за които се сѫбщава, че варненци сѫ ги строили до възникване на сѫществуващите сега двойни несъгласия. Преимуществено българитѣ указватъ въ своето прошение на подворието и митрополитския храмъ при постройката, която, презъ 1840 година, тѣ взимали най-деятелно участие, както съ свитѣ парични вноски, така и необходимия за зданието материалъ билъ доставянъ отъ селените българи, както за това свидетелствуватъ съхранявящите се въ рѣжетъ на селените и джумалиогларь (джумалийци), които сѫ взели 90 хиляди пиастри (гроша) срещу квитанции отъ тогавашните стареи и архиереи. На това основание тѣ искатъ единъ отъ голѣмите и единъ отъ малките градски храмове, както и единъ отъ двата манастира и чифлика, защото нито въ единъ отъ тѣхъ нѣма монаси. Освенъ означените църкви и манастири, община на варненци владѣе въ града нѣколко дюкени и магазини и една отъ градските обществени бани, доходътъ отъ които отива изключително въ полза на гръцките училища, тогава, когато по увѣрението на българитѣ, всичко това е било придобито, докато тѣ не сѫставляватъ отдѣлна отъ варненците община, сѫ били наедно.

Макаръ, че домогванията на българитѣ, изказани въ прошението до Екзархъ сѫ сравнително умѣрени и по справедливостъ сѫставляватъ безпрекословна неотемливостъ на българския народъ, обаче, привеждането имъ въ изпълнение ще срещне отъ страна на варненци силно противодействие. Не ще мине безъ биеница, а може би, даже и безъ кръвопролитие. Тия ренегати, ако е позволено да се изразимъ така, внуци и деца, които разновременно сѫ се раздѣлили, избѣгватъ турските насилия, сѫ се преселили отъ околните села въ Варна, сѫ най-часто българи, които после сѫ станили граждани, досега водили противъ самите българи злобна, но скрита борба, и това единствено само за туй, защото българитѣ не заявявали открыто за подѣлбата на общия имотъ. Варненци въ рѣжетъ на гръцките цариградски демагози сѫ най-лошото оржие противъ българитѣ. Въ всѣки случай и тукъ, безъ деятелното участие на турски-

тѣ власти, при подѣлбата нѣма да мине така. Мѣстните българи предвиждатъ бѫдещата взаимна борба, но не могатъ да отстѫпятъ. Белкимъ Негово блаженство Екзархътѣ ще ги посъветва, което е трудно да се предполага, да пазятъ още известно време мѣлчание. По мнението на българитѣ най-незначителната отстѫпка въ настояще време се обуславя съ окончателната загуба на цѣлата епархия и пожертвува нието на нейните шепа интереси на отявлените врагове на славяните, и затова тѣ се оставятъ да срещнатъ отпоръ, оповестявайки по-рано селените за предприетото отъ тѣхъ решение и изпращане жалба до Екзарха.

Като предадоха на пощата гореказаното прошение, българските стареи: Ивановъ, Домусчиоглу, Жековъ, Поповъ, Георгиевичъ, во главе съ своя свещеникъ Константина, дойдоха да ми сѫобщатъ за стореното, а наедно съ това да молятъ ходатайството на Ваше превъходителство предъ нашия господинъ по-сланикъ въ Цариградъ, не ще ли бѫде удобно на генералъ аютанта Игнатиева да устрои така, щото тукашната църква, построена съ капиталитѣ на руския поданикъ Параскева Николау, да се отстѫпи на българитѣ, тѣ като по мнението на старейшините, тая църква се намира около центъра на училището имъ отъ една страна, а отъ друга—варненци биха били лишени отъ възможност да се противявятъ на това решение, че тѣ не ще па направятъ въ случая отстѫпка на българитѣ за митрополитския храмъ или Парадигия (Св. Богородица), тѣ като по право, тая църква съставлява частна собственост на чуждо лице. Въздѣржайки се отъ всѣкакви предварителни обещания, азъ отговорихъ на представителите, че тѣхното желание ще бѫде представено отъ мене съобразно молбата имъ. Тогава о. Константинъ прибави, че още въ 1860 г. единъ отъ бившиятѣ вицеприсули, Рачински, е ходатайствуvalъ предъ Императорското министерство за това, щото предназначивши се, по духовното завещание на Николау, за съграждане въ Варна на православенъ храмъ 75 хиляди рубли, да бѫдатъ връжени на българската община за привеждане въ изпълнение волята на завещателя. Приемникъ на Рачински Олхинъ въ ходатайството на своя предшественикъ съглеждалъ настѣнатостта, вследствие на което и тая сума била отпусната на варненци, които построили при имащи тѣ у тѣхъ четири храма, още и пети съ гръцко богослужение. „Азъ“, каза още о. Константинъ, „напомнихъ това обстоятелство по оная подбудителна причина, че преписката ставала въ онова време, когато въ Цариградъ е билъ директоръ на Азиатския департаментъ, и, ако тогава по нѣкакви си сѫображения ни избавиха отъ грижи, съпровождащи всѣкаква постройка, то азъ съмъ увѣренъ, че днесъ тия прегради сѫ отстранени и Генералъ Игнатиевъ ще сѫлаговоли да ни зарадва съ отстѫпване вече на готова църква“. Азъ отново говорихъ, че не ще мине мѣлкомъ да не сѫобща желанието на упълномощивши ги кѫдете трѣбва. Въ заключение осмѣявамъ се да добавя, че споредъ моето крайно разбиране, желателно би било, ако на това не бѫркатъ нѣкакви си висши политически сѫображения, щото Императорското посолство да употреби своето влияние предъ Вселенския патриархъ, съмисъль изказанъ отъ депутатите, като се изтъкне на Негово Всесветъщество имашето се да се срещне отъ страна на варненци упорство въ предложението съ тѣхъ за отстѫпване на единъ или два отъ градските храмове на българитѣ, тѣ като и сънова, че завещаниетѣ въ полза на гр. Варна капитали, на руския поданикъ Николау, изключително се ползватъ само варненци, които безпрепятствено и самопроизволно се разпореждатъ съ болницата, въ завеждане на дѣлата

на която не допускатъ участието на единъ българинъ. Освенъ това, че съ подобенъ начинъ на действие Негово всесветъщество ще възвести предишната любовъ между воюващите страни и ще придобие тѣхното съчувство, но ще принесе още онай материална изгода за останалите църкви на варненци, че съ отстѫпването на храма на П. Николау на българитѣ, всички негови сегашни енории ще почнатъ да посещаватъ другите градски църкви, а състоящите при него двама свещенослужители, ще отидатъ въ предишните свои енории, въ митрополитската църква и Св. Богородица, кѫдето тѣ сѫ повече желателни.

Годишниятъ абонаментъ на вестника е само двадесетъ и пет лева.

Ив. П. Церовъ

Писмата на Митрополитъ Иоакимъ.

Отъ проф. П. Никовъ

(Продължение отъ бр. 14.)

Въ края на писмото митрополитъ Иоакимъ заявява, че бидейки епархията му само една трета гръцка, прекарвала въ голѣма опасница, та билъ претоваренъ и съ дѣлгове; затуй моли да се приеме оставката му отъ Варненската епархия, като се има предъ видъ, че не гони цель да се установи въ друга епархия, а предпочита монашеския животъ, защото не можелъ да понася черковното падение въ Варна. Моли сѫщо патриарха да вземе подъ внимание нуждите и благата на обичните тукашни християни, за да не се загубятъ или завладѣятъ отъ своите противници.

Въ 57-то писмо, отъ 14 октомври 1870 г., възглася, че, понеже, неправилностите въ черковните работи не спиратъ и тѣ наречения Български черковенъ въпросъ се заплита и нѣма надежда за черковно и канонично разрешение, а отъ непостоянното туй положение се нанася най-голѣма вреда на пасомитѣ, то, като не можелъ да понася подобно положение и унищожаването на Черквата, по собствено и непринудено желание, се отказва канонично и черковно отъ Варненската митрополия и моли Патриаршията да приеме благосклонно тази канонична оставка и такъ да благоразсѫди за запазване на тукашните и най-вѣрни чеда.

Въ 58-то писмо, отъ 5 ноември 1870 г., се говори, че въ Кварна, който градецъ въ миналите столѣтия е билъ гръцки, се сбиратъ нѣколко български овчари установили се и се оженили тамъ за гръцки, та образували около 30 семейства. Сега тѣ искатъ да въздигнатъ особена църква и училище съ устремъ за отдѣляне въ особена община. Издава се и ферманъ за черквата—нѣщо необяснимо за неприязнено настроения митрополитъ.

Въ село Шабла пакъ гърци (?) и българи построили преди 20 години църква, която управлявали смѣсено, като свещеникъ и пѣвецъ били българи, а отлѣва страна по-нѣкога се пѣло на гръцки. Но селото се отказва отъ митрополията и се подчинява на българския архимандритъ; унищожаватъ се гръцки книги и се отнематъ столетвѣ на гръцките.

Преди 4 години била вандалски завладѣна отъ българитѣ черквата „Свети Никола“ въ горната махала на Балчикъ. Тѣ изгорили гръцките книги, разрушили светата трапеза и ограбили всичко въ пангаря ѹ. Тази махала бояла около 150 семейства, отъ които половината гръцки, ала не се позволявало ни въ Черквата, ни въ училището да каже че.

във гръцка дума, нико пък въ обществените заведения.

Въ 60-то писмо, от 24 декември 1870 г., изнася, че Патриаршията не приема оставката на Митрополита Иоаким и му дава съветъ за търпение и постоянство въ трудни търпение и за Патриаршията по Българския въпросъ времена, на което митрополитъ Иоаким се подчинява и моли прошка за постъпката си да подава оставка.

Въ 61-то писмо, пакъ от 24 декември 1870 г., Митрополитъ Иоакимъ счита за длъжностъ въ надвечерието на великия праздникъ Рожество Христово да поднесе своятъ поздрави на патриарха. „Завършва, казва, годината, която причини на Христовата черква, особено на патриарха, много скърби, горчевини и нежелателни случаи въ черковната история и която разтърси основите на здравата черкова сграда. Завършва десетата година, от когато възстана една част отъ чедата на Черквата, които също се радвали на много и големи нейни благодеяния, но и отвръщали непристанно съжълчка и горчивини.“

Въ 62-то писмо, от 28 януари 1871 г., съобщава, че Българския временен съветъ въ Цариградъ заповеда телографически да поканятъ представителите на събрание, за да избератъ представител на епархиите въ народа български съборъ, който ще се състои въ Цариградъ. Ала онова, що му се виждало многозначеще и чудно, е също телографически да събранието да оставятъ да действуватъ свободно и съгласно телеграмата на българската черква въ столицата.

Въ 63-то писмо, от 26 юни 1871 г., до патриарха Григорий VI, митрополитъ Иоакимъ скърбъ, дългобо, задето следъ 4 годишно патриаршество, пълно съ трудове и усилия най-болезнени, но славни въ историията, ще напустне поради неизбъжна нужда Черквата, посрещдъ вълнения отъ диви страсти, които заплашватъ да я унишожатъ. Пъкъ и той, поставенъ презъ тъзи грозни времена да ръководи епархиите, обзета отъ българска болестъ, и то при предстоящето решение на гибелния споръ за освобождение, ще остане пакъ въ безкрайна несигурност и пълна бедственостъ.

Въ 64-то писмо, също от 26 юни 1871 г., сърадва Димотишкия митрополитъ Дионисия за избора и издигането му като наместникъ на патриарха. При туй, намрайки този изборъ сполучливъ; пожелава му да бъде избранъ и за патриархъ.

Въ 65-то писмо, от 20 септември 1871 г., изказва големата си почтъ и възвхва къмъ новоизбрания патриархъ Антима VI, както и благодарностъ къмъ Бога, който е изнушилъ и въдъхновилъ издигането на трети път речения патриархъ върху вселенския престолъ.

Въ 66-то писмо, от 31 януари 1872 г., м. Иоакимъ донася, че принялъ окръжното патриаршеско и инодално писмо от 17 януари, къто му се съобщава нечестивото дълго извършено дързко отъ пристигащи загубени въ противоканонични действия български архиеи и наложени имъ, съгласно свидетелства канони на двамата низвержене, а на другия проклеване.—След твой заповеди на майката Черква, вчера—въ праздника Трискветиeli—се прочело и въ всички гръцки черкви въ града отъ амвона низвержението. Ала докато това се извършвало тукъ въ черквите, българите въ Варна ликували съобщавали съдържанието на полученната телеграма, че владиците имъ се върнали отъ Никомидия и че ферманът се изпълнява. Печалното било, че и Верненският управител поканилъ българските първенци, та имъ обявилъ, че получилъ телографична заповедь отъ

високата порта съ съвети да бъдатъ спокойни, защото въпросът скоро ще получи своето завършено разрешение. Отъ самосебеси се разбира, заключава митрополитъ Иоакимъ, колко е насыщителна тази потсъпка за тъхъ, особено следъ завършването на тримата нечестивци.* Тъй-че отъ туй проличава, че българският народъ, дори и следъ пълна схизма никакъ не ще се разкае, но ще върви настойчиво по следите на своятъ водители.

(следва)

Д-ръ П. Д. Скорчевъ

Общъ погледъ върху турски езикъ и неговото влияние върху нашия народенъ говоръ.

Най-дълбоко и по-дълготрайно влияние на което е билъ изложенъ нъкога нашиятъ народенъ говоръ е онова на турски езикъ.

Обаче тъкмо въ тази областъ нашата филологическа наука е напътила неимовърно малко, тя все още не се е заловила „ако подобава на една полна наука, да проучи съ усърдие и вешина нашия народенъ езикъ, да издири, обясни и изтълкува чуждите езикови влияния, да покаже кое е наше и кое не е, да отдели пшеницата отъ плътвеля и да ни посочи кое тръбва да изхвърлимъ като непотребно, лишно и чуждо отъ скровищницата на нашия езикъ.“

Такова веща и подробно проучване е наложително особено за турското влияние върху нашия езикъ и гръхъ на нашата висша наука е, че изобщо туркознанието е тъй лекомислено пренебрегнато въ нашия университетъ, макаръ че две трети отъ нашиятъ местностни названия съ турски и половината отъ българското племе все още се гали псува и диви, вайка се, люби и се кахъри, троши кефъ, пъе и се чалгосва съ зурни и даули по свадби и зияфети по турски, по турски се спазарява и разхвалява по сергии, панаири и сокаци стоката си, изказва съчувствие, съболезнование и удобрение все по турски и се селямосва съ най-макамлии турски изрази:

„Мархаба, урала, гечмишъ ола, аманъ, чокъ селямъ.“ И въпреки тъй силната прогизнатостъ на българската душа, на българския битъ и езикъ съ туршина, въпреки неразривните връзки на нашето настояще и минало съ турския езикъ и история, интересътъ къмъ туркология у нашиятъ учени е нищоженъ, тъй както неоправдано малъкъ е той и къмъ византологията, макаръ че две трети отъ нашиятъ местностни названия съ турски и половина отъ българското племе все още се гали псува и диви, вайка се, люби и се кахъри, троши кефъ, пъе и се чалгосва съ зурни и даули по свадби и зияфети по турски, по турски се спазарява и разхвалява по сергии, панаири и сокаци стоката си, изказва съчувствие, съболезновование и удобрение все по турски и се селямосва съ най-макамлии турски изрази:

Това показва само доколко несамобитна, безъ свой починъ е още нашата наука, та не се ръшава сама да н'ага зи изъ тия две девствени нашенски области, изобилствующи съ непокътнатъ материал за изучване, а се задоволява почти изключително съ случайни подаяния на чужди, предимно нъмски учени.

*

Въ следващите редица статии азъ нъмамъ за „цель да пиша подробна студия за турското влияние върху нашия народенъ говоръ, а имамъ само живото желание да споделя съ моите читатели ония мои издирвания върху това влияние, които съ въ състояние да хвърлятъ свѣтлина върху размѣрите и каче-

ството на турското проникване въ нашия народенъ говоръ.

*

Туршина и турски езикъ върви по стъпките на нашата история. Прозвучаването на турска речь не е свързано единствено съ нашето поробване. Победния повикъ на първите българи прескачайки Дунава и прониквали въ днешните наши земи е билъ на турско наречие. Първата пъсънъ запътъ народъ людата на младенческата българска държава е гласъла на турски. Първите български князе и боляри до Бориса съ говорили на едно турско наречие, следъ отъ което има запазен въ „именика“ на първите ханове, а също и въ нъколко каменни надписи.

По-осетне печенези и авари, а следъ това кумани, татари и гагаузи съ кръстосвали изъ нашата страна и съ разнасяли своята турска речь.

Обаче отъ говора на тия турски първобългари и турски племена въ езика на българите-славяни не съ останали никакви следи, съ изключение на нъколко думи.

Турското езиково влияние у насъ започва едва съ покоряването на нашия народъ отъ османлийските турци презъ края на 14 въкъ и продължава дори и до днесъ.

Такава е нашата историческа съдба. Турски победенъ викъ е огласилъ зората на нашата българска държава, съ турско-куманска помошъ ние сломихме въ 1186 г. византийското робство, съ възклика на радостъ ние се изтръгнахме преди петдесетина години изъ умразните недра на черната турска неволя, отзуцихъ на която ние още въвлечимъ въ душите си, въ нашите пъсъни, въ нашия народенъ говоръ.

Стъпилъ вече на свои нозе нашиятъ народъ, макаръ непривършилъ още своятъ борби за народностна спътностъ. той бързо крачи по свѣтлия път на своята култура и наука съ непоклатима вѣра и уповъжение въ своятъ свѣти бѫдни.

Миналото ни е вече история; страсти и увлѣчения тръбва да отстъпятъ на трезво и обективно изучаване на преживелиците на нашия народъ въ неговото общуване, въ неговите борби съ врагове и съсъди. Отзвуци на тия преживелици се потаятъ въ дебритъ на нашиятъ народенъ говоръ.

Тукъ ние ще ги подиримъ, ще ги изкарамъ на бѣль свѣтъ и ще изложимъ предъ нашиятъ читатели онова обширно турско влияние, въ което все още тънъ нашиятъ битъ, нашата душа, нашиятъ езикъ.

Бисмиллахъ

Д-ръ К. Караджовъ

Болести вследствие месечно свѣрхпрехранване.

Гръшките и излишъците въ храненето предизвикватъ, разбира се, големо число болести и способствуватъ силно за скъсяването на човѣшкия животъ. Казва се, че при баща виното, майка месото и дойкв Венерата, раждатъ се деца подагрични. Но извѣнь подаграта, ревматизма, захарната болестъ има още болеститъ на бъбреци, на стомаха, на сърцето и на артериите, мигрената, астмата, невралгия, много кожни болести, болеститъ на зъбите, нервните болести, а особено неврастенията, които напредва отъ ден на ден повече.

Относно рака, мненията съ раздѣлени. Казало се, че кучето и котката съ по-предразположени къмъ него, нежели тревопасните животни; повѣрвало се, че била забелязана неговата рѣдкостъ у известни монашески ордени (траписти, кармелити и пр.), които употребяватъ изключително растителна храна; а Verneuil изказа нѣкога мнение, че голема част отъ причините на

появяването на рака се дължела на месоядните навици на нашето поколѣніе. Но казано било още и това, че ракътъ билъ изключителенъ у известни племена, като тия на островите Феро и Исландия, които не съ вегетарианци.

Другъ пътъ, Гюблеръ билъ обяснилъ артериосклерозата на селяните съ злоупотребление на растителната храна, а Лакасанъ се помъжилъ да подкрепи това мнение чрезъ следната теория: Извѣнътъ работата увеличава пропорцията на съдържащия се въ кръвта въглероденъ кислородъ, като нѣщо предизвиква големото производство и утайването на алкалическите карбонати и фосфати. Вследствие това, лесно разбираемо, че изключително растителниятъ режимъ може да дава на организма едно големо количество минерални вещества и, по такъвъ начинъ, да благоприятствува за появяването на артериосклерозата. Обаче, тая теория не е доказана съ факти. Прочее, ние не препоръчваме единъ „изключително растителенъ“ режимъ, понеже желаемъ да се прибавятъ къмъ него едно умѣрено количество мясо, яйца, млѣко, а се боримъ противъ злоупотребленията съ некрофагията (ядене на трупове, хранене съ трупове), животинското хранение, което, за жалостъ, още не е почнало да намалява.

Кардиологътъ Huchard отдавна още (въ 1880 год.) бѣше писалъ: „Дълъгъ съмъ убеденъ, че излишъците въ храненето, доставяйки на организма големо количество отровни вещества, като птомайните неизхвърляни отъ него чрезъ бъбрецния филътъ, който отрано още е станалъ недостатъченъ или непроницаемъ, съ една обикновена причина за появяването на артериосклерозата. Съ една дума, известни хранителни отрови притежаватъ конвулсиращи свойства, действуващи едни върху мускулите на краищата, както въ случаите на тѣхните контрактури (съвръщания) отъ стомашно производство, други, върху съдовата мускулатура. Отъ това следва, че цѣлата артериална система се намира въ едно състояние на спазъмъ (свиване), малко-много постоянно, което бърже произвежда високото кръвно налягане и, следователно, артериосклерозата. Лѣчебното заключение отъ това е, че тръбва да се следва единъ режимъ отъ който да бѫдатъ изключени всички малко-много богати въ птомайнини или въ екстрактивни материали храни. „По-късно, това мнение, на Huchard'a, който повтарялъ, че отровните материли отъ хранителенъ производство „дразнятъ следъ време стената на артериите и, въ края на краищата, я повреждатъ“. Тръбва безсъмнено, да се пазимъ отъ крайните мнения на известни писатели върху „растителното хранене; но тръбва да призаемъ, както писалъ Линасие, че всички отправени на месото укори не съ лишиeni отъ основаване; защото „извѣнъ всѣкакво съмнѣніе е, че отъ всички употребителни храни, то е една отъ ония, които най-лесно предизвикватъ явленията на самоотравяне. То е единъ важенъ факторъ въ произвеждането на уритемия и на артритизъмъ“. Той напомня, че напоследъкъ Кънка сполучилъ да предизвика признания на полагра у кокошкитъ чрезъ месните хранене, и прибавя: „проче възможността да се поддържа организъмъ въ удовлетворително здравословно състояние само чрезъ растителни храни не би могло да бѫде предметъ на съмнение“.

Астмата (квазана съществена) често е отъ хранително произходство; Huchard публикувалъ известни наблюдения отъ търде упорити противъ всѣкакви лѣчения случаи отъ астма, които въ нѣколко месеца отстъпили на млѣчното или млѣчно-растителното хранене.

Относно диспепсията (задуха), вследствие хранително отравяне (токсично-хранителна), най-важниятъ и най-мужителниятъ признакъ на сърдечното въздържаване, нейното бързо и

* Нечестивци съ наречени народните владици—поборници Иларионъ Макариополски, Панаретъ Пловдивски и Иларионъ Ловчански за службата имъ на Богоявление 1872 г. въ българската черква въ Цариградъ. Патриаршията проклея първия, низверга другите и въ очесточението си издействува да се пратятъ тънъ заточение въ Никомидия. Ала българите въ Цариградъ начело на П. Р. Славейковъ устройватъ буренъ протестъ предъ великия везиръ Махмудъ Недимъ паша, та владиците имъ следъ пет дни биватъ върнати.

